

DOI: 10.31648/kpp.8929

Dominika Marszelewska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-3602-6726

dominika.marszelewska@onet.pl

Oplata egzekucyjna w przypadku umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 Kodeksu postępowania cywilnego

Wstęp

Nie zawsze osoba zobowiązana gotowa jest do dobrowolnej realizacji świadczeń należnych innemu podmiotowi, nawet gdy roszczenie stwierdzone jest tytułem egzekucyjnym¹. Niezbędne staje się więc stworzenie w każdym państwie prawa mechanizmów pozwalających na przymusową realizację obowiązków stwierdzonych, z zachowaniem wymogów odpowiedniej procedury. Egzekucja – zgodnie z definicją Edmunda Wengierka – to „zastosowanie przez powołane państwowe organy egzekucyjne środków przymusu przewidzianych prawem, w celu spełnienia świadczeń przysługujących wierzycielowi od dłużnika, a ustalonych w tytule egzekucyjnym”². Postępowanie egzekucyjne jest zatem ważnym elementem każdego systemu prawnego, a skuteczna egzekucja jest podstawą funkcjonowania wszystkich państw prawa. Przedmiotem postępowania egzekucyjnego jest wydobycie wierzytelności od dłużnika i pozyskanie jej przez wierzyciela, jako ostatni etap realizowania norm prawa

¹Tytuł egzekucyjny to orzeczenie sądowe lub inny dokument urzędowy stwierdzający istnienie i zakres roszczenia wierzyciela, a tym samym istnienie i zakres obowiązku świadczenia dłużnika. Tytuł egzekucyjny w sposób wyraźny i jednoznaczny określa ponadto osobę wierzyciela i dłużnika.

²E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1998, s. 150. Patrz również: idem, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II i III k.p.c.*, Warszawa 2009, s. 114.

materialnego, regulujących stosunek prawny pomiędzy uprawnionym a zobowiązanym. Zrealizowaniem wskazanych norm prawa materialnego zainteresowani są tylko wierzyciel i dłużnik³.

Regulacja postępowania egzekucyjnego została ujęta przede wszystkim w części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego⁴, na którą składają się trzy tytuły: przepisy ogólne (art. 758–843), egzekucja świadczeń pieniężnych (art. 844–1040) oraz przepisy szczególne o egzekucji (art. 1041–1088). Z dniem 1 stycznia 2019 r. wprowadzono do polskiego porządku prawnego fundamentalne źródła postępowania egzekucyjnego: ustawę z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych⁵ oraz ustawę z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych⁶. Zgodnie z treścią art. 305 u.k.s. utraciła moc ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji⁷, przy czym w myśl art. 52 ust. 1 u.k.k. do postępowań egzekucyjnych wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie u.k.k. stosuje się przepisy dotychczasowe. Wyjątek od niniejszego stanowi art. 52 ust. 2 u.k.k., zgodnie z którym do postępowań, o których mowa w ust. 1, przepisy art. 29 i art. 30 stosuje się od dnia wejścia w życie u.k.k. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że Trybunał Konstytucyjny stwierdził⁸, że art. 52 ust. 2 u.k.k. w zakresie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela, który został złożony przed dniem wejścia w życie tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 29 ust. 1–3 u.k.k. reguluje w swojej treści opłaty egzekucyjne należne przy umorzeniu postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela⁹ albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. Sposób uregulowania opłaty egzekucyjnej przy umorzeniu postępowania po 1 stycznia 2019 r. uległ znaczącej zmianie. Zasadniczą różnicą jest fakt obciążenia wierzyciela opłatą przy umorzeniu postępowania egzekucyjnego¹⁰. Ustawodawca przewidział jednak sytuację, w której opłata obciąży dłużnika, co zostanie przedstawione szczegółowo w dalszej części niniejszego artykułu.

³Oczywiście takie postępowanie leży w interesie wierzyciela, jest to jego wybór, czy i kiedy chce egzekwować swoje roszczenie – tak: wyrok SN z 8 kwietnia 2009 r., sygn. akt V CSK 385/08, Lex nr 497670: „Prowadzenie egzekucji jest uprawnieniem wierzyciela. Może on wszcząć postępowanie egzekucyjne wtedy, gdy jego świadczenie nadal nadaje się do egzekucji. Nie znajduje uzasadnienia wymaganie od wierzyciela, aby prowadził na egzekucję wówczas, gdy ma ona szanse powodzenia”.

⁴Dz.U. z 2021 r., poz. 1805, dalej: k.p.c.

⁵Dz.U. z 2021 r., poz. 210, dalej: u.k.k.

⁶Dz.U. z 2022 r., poz. 2224, dalej: u.k.s.

⁷Dz.U. z 2018 r., poz. 1309, dalej: u.k.s.e.

⁸Wyrok TK z 1 grudnia 2020 r., sygn. akt P 6/19, OTK 2020, Nr 63/A.

⁹Podstawę prawną umorzenia postępowania egzekucyjnego stanowi art. 825 ust. 1 k.p.c.

¹⁰M. Klonowski jako przesłanki wprowadzenia art. 29 ust. 1 u.k.k. podaje to, iż „po pierwsze, należy zwrócić uwagę na fakt, że dotychczasowe przepisy nazbyt często wykorzystywane były do szkany dłużnika. Zdarzali się wierzyciele, którzy kilkakrotnie w ciągu roku wszczynali egzekucję na podstawie tego samego tytułu wykonawczego, a każdorazowe cofnięcie wniosku powodowało wzrost zadłużenia dłużnika. Tym samym, dotychczasowy mechanizm używany był do wpędzenia dłużnika w spirale długu, z której nie sposób było się w niektórych przypadkach wydobyć. Po drugie, takie rozwiązanie skłaniało wierzyciela do instrumentalnego traktowania postępowania egzekucyjnego – wierzyciel mógł w sposób całkowicie bezpłatny uruchomić postępowanie egzekucyjne, którego prowadzenie rodziło określony nakład pracy po stronie komornika, po czym zdarzało się, że w sposób dowolny i nieodpowiedzialny dochodziło do cofnięcia wniosku egzekucyjnego” – M. Klonowski, [w:] R. Reiwer (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 1008.

Istotnym *novum* jest także określenie minimalnych i maksymalnych opłat w sposób „sztywny”, tj. poprzez ich wskazanie kwotowe¹¹. Nie ulega wątpliwości, że brak uregulowania w tym zakresie byłyby w sprzeczności z realizacją funkcji ograniczającej opłaty¹². Przedmiotowe przepisy stanowią częściowo substytut instytucji, jaka była ujęta w treści art. 49 u.k.s.e.¹³ Wprowadziły one jednak odmienne rozwiązania. Warto poddać analizie wskazane regulacje oraz rozważyć ich wpływ na funkcjonowanie egzekucji sądowej w zakresie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela bądź na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. Zagadnienia te są szczególnie ważne ze względu na istotne dla praktyki komorników sądowych rozwiązania prawne.

Umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela lub na mocy art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c.

Umorzenie postępowania egzekucyjnego oznacza jego zakończenie wraz z uchyleciem dokonanych czynności egzekucyjnych¹⁴. Normy prawne dotyczące umorzenia postępowania egzekucyjnego ujęte są zarówno w licznych przepisach k.p.c., jak i w przepisach pozakodeksowych. Przyczyny umorzenia postępowania mogą być różne. Podstawowy podział przesłanek to: umorzenie z mocy prawa, na wniosek oraz z urzędu¹⁵.

Do dnia 8 września 2016 r. w myśl art. 823 k.p.c.¹⁶ postępowanie egzekucyjne ulegało umorzeniu z mocy prawa, jeżeli wierzyciel w ciągu roku nie dokonał czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub nie zażądał podjęcia zawieszono-ego postępowania. Powyższy termin biegł od dnia dokonania ostatniej czynności

¹¹Przedmiotowe rozwiązanie ocenić należy krytycznie, gdyż wątpliwe jest to, że ustawodawca dokonywałby corocznej nowelizacji wysokości opłaty, tak aby dostosowywała się ona corocznie do wzrostu płac czy innych czynników. W przyszłości może mieć to negatywny wpływ w szczególności na realizację funkcji opłaty minimalnej.

¹²Szerzej na temat funkcji kosztów egzekucyjnych: A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, wyd. drugie, Warszawa 2013, s. 154–156.

¹³Przepis ten stanowił, że w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela oraz na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. komornik pobierał od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, jednak nie niższej od jednej dwudziestej i nie większej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W przypadku umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela zgłoszony przed doręczeniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji komornik pobierał od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości jednej dwudziestej przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W myśl art. 49 ust. 5 u.k.s.e. w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego z innych przyczyn niż wskazane w ust. 2 komornik nie pobierał opłaty od tej części świadczenia, która nie została wyegzekwowana.

¹⁴O. Marcewicz, [w:] T. Zembrzusi (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. I i II, Warszawa 2020, art. 824.

¹⁵Szerzej: J. Jagiela, *Nowe przepisy o zawieszeniu i umorzeniu postępowania egzekucyjnego*, [w:] A. Marciniak (red.), *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, Sopot 2018, s. 729.

¹⁶Przepis uchylony art. 2 ust. 87 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311), dalej: nowela z dnia 10 lipca 2015 r.

egzekucyjnej, a w razie zawieszenia postępowania – od ustania przyczyny zawieszenia¹⁷. Warto w tym miejscu wskazać, że przed uchynieniem art. 823 k.p.c. w judykaturze brak było jednolitego stanowiska co do kwestii, czy istnieje potrzeba wydania postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z mocy prawa¹⁸. Przepis ten miał bez wątpienia dyscyplinować wierzyciela, aby wykazywał on aktywność w postępowaniu egzekucyjnym. Bezczynność wierzyciela istnieje tylko wtedy, gdy jest on obowiązany do dokonania czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub na nieządaniu w tym czasie podjęcia zawieszono postępowania¹⁹. Artykuł 823 k.p.c. nie znalazł natomiast zastosowania w przypadku bezczynności komornika²⁰. W postępowaniach egzekucyjnych wszczętych przed 8 września 2016 r. bezczynność wierzyciela nadal powoduje umorzenie postępowania egzekucyjnego z mocy samego prawa w oparciu o art. 823 k.p.c., który w tym zakresie zachował moc²¹. Warto wskazać, że ustawodawca nie przewidział przy umorzeniu postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 823 k.p.c. możliwości obciążenia opłatą wynikającą z art. 29 ust. 1 u.k.k.

Od dnia 8 września 2016 r., tj. od daty wejścia w życie noweli z dnia 10 lipca 2015 r., konsekwencje bezczynności wierzyciela powodujące obligatoryjne umorzenie postępowania z urzędu określa art. 824 § 1 pkt 1 k.p.c. Bezczynność wierzyciela polegająca na niepodejmowaniu czynności lub na nieządaniu podjęcia zawieszono postępowania określa art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. Obecna regulacja jest analogiczna do wcześniej obowiązującej, jednak przewiduje inne skutki, gdyż w poprzednim stanie prawnym postępowanie ulegało umorzeniu z mocy samego prawa. Okres, z którego upływem komornik wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, został w stosunku do unormowania określonego w uchylonym art. 823 k.p.c. skrócony do 6 miesięcy²². Trzeba podkreślić, że czas ten jest zwykle wystarczający do dokonania przez wierzyciela czynności niezbędnych do dalszego prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Termin ten rozpoczyna więc swój bieg od ostatniej skutecznej czynności organu egzekucyjnego. Skoro przepis posługuje się pojęciem czynności egzekucyjnej, chodzi bez wątpienia o czynność organu egzekucyjnego, a nie strony, dokonaną w sposób prawidłowy, tj. zgodny z przepisami prawa. Rygor w postaci umorzenia postępowania egzekucyjnego ma – podobnie jak

¹⁷ Szerzej: H. Ciepla, [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. IV: *Artykuły 730–1088*, wyd. drugie, Warszawa 2014, art. 823.

¹⁸ SN w uchwale z 16 maja 1996 r., sygn. akt III CZP 44/96, OSNC 1996, Nr 9, poz. 117 stwierdził, że postanowienie sądu o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, które uległo umorzeniu z mocy prawa (art. 823), jest w istocie postanowieniem stwierdzającym to umorzenie. Na takie postanowienie przysługuje zażalenie. Odmienny pogląd wyrażony w uchwale SN z 30 kwietnia 1998 r., sygn. akt III CZP 10/98, OSNC 1998, Nr 10, poz. 153 spotkał się z trafną krytyką (por. glosy J. Jagieli, OSP 1999, z. 9, poz. 166 oraz A. Józefowicza, „Prokuratura i Prawo” 1999, z. 12, s. 109).

¹⁹ T. Ereciński, H. Pietrzkowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. V: *Postępowanie egzekucyjne*, wyd. piąte, Warszawa 2016, art. 823.

²⁰ Wyrok SN z 10 kwietnia 2008 r., sygn. akt IV CSK 16/08, Lex nr 393847.

²¹ A. Adamczuk, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. II: *Art. 478–1217*, 2022, Lex, art. 824.

²² Jak słusznie wskazuje się w doktrynie, jako *ratio legis* niniejszego unormowania podać należy przede wszystkim przeciwdziałanie trwającemu przez długi czas i bez uzasadnionej przyczyny zawieszeniu czy też wstrzymaniu postępowania. Taki stan rzeczy rodzi niepewność co do dalszej sytuacji prawnej uczestników, więc jest bez wątpienia zjawiskiem szkodliwym.

w poprzednim stanie prawnym – dyscyplinować wierzyciela, który musi mieć na uwadze to, że brak aktywnego popierania egzekucji przez czas wskazany w komentowanym przepisie będzie powodował zakończenie postępowania egzekucyjnego. Ustawodawcy nie chodzi o jakąkolwiek aktywność wierzyciela, ale taką, która jest niezbędna do dalszego prowadzenia egzekucji. Dla przykładu można wskazać bezczynność wierzyciela polegającą na zaniechaniu złożenia wniosku o dokonanie opisu i oszacowania nieruchomości (art. 943 k.p.c.) czy też wniosku o wyznaczenie terminu drugiej licytacji nieruchomości (art. 983 k.p.c.). Co znaczące, art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. nie będzie dotyczyć czynności w postępowaniu egzekucyjnym, które komornik dokonuje z urzędu, np. egzekucja roszczeń alimentacyjnych, egzekucja na polecenie uprawnionego organu, egzekucja na żądanie sądu²³.

Wierzyciel będący dysponentem postępowania egzekucyjnego jest uprawniony do złożenia wniosku o jego umorzenie zgodnie z treścią art. 825 pkt 1 k.p.c., a przedmiotowy wniosek jest dla organu egzekucyjnego wiążący. Uprawnienie wierzyciela nie posiada charakteru absolutnego z uwagi na ograniczenia, które występują w przypadku wszczęcia egzekucji z urzędu, na żądanie uprawnionego organu czy też dotyczącej alimentów wypłaconych przez fundusz alimentacyjny, ze względu na bezskuteczność egzekucji albo bezpodstawne ich pobieranie²⁴. W pierwszym przypadku wymagana jest zgoda sądu bądź innego uprawnionego organu, natomiast w drugim – likwidatora funduszu alimentacyjnego (art. 66 i 67 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych²⁵).

Wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego może być złożony na piśmie bądź ustnie do protokołu (art. 760 § 1 k.p.c.). Brak jest możliwości prawnych na złożenia przez wierzyciela wniosku drogą telefoniczną²⁶. Przedmiotowy wniosek ma charakter konstytutywny. Brak jest możliwości umorzenia postępowania przez organ egzekucyjny bez wniosku, nawet w przypadku stwierdzenia okoliczności ujętych w art. 825 pkt 4 k.p.c.²⁷ Co istotne, wierzyciel może domagać się umorzenia postępowania w całości, ale też w części²⁸. W przypadku prowadzenia egzekucji przeciwko dłużnikowi na rzecz kilku wierzycieli każdy z nich winien złożyć wniosek o umorzenie samodzielnie, a do umorzenia postępowania nie jest wymagana zgoda pozostałych wierzycieli. Za powyższym przemawia fakt, że egzekucja określona w przepisach k.p.c. jest egzekucją singularną²⁹. Organ egzekucyjny w przypadku zgłoszenia przez jednego z wierzycieli wniosku ma obowiązek umorzyć postępowanie egzekucyjne na jego rzecz, jednocześnie prowadząc egzekucję na rzecz pozostałych wierzycieli³⁰.

²³ Szerzej: A. Adamczuk, [w:] M. Manowska (red.), op. cit., art. 824.

²⁴ Zob. H. Ciepła, [w:] T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. IV: *Artykuły 730–1088*, Warszawa 2021, art. 825.

²⁵ Dz.U. z 2022 r., poz. 615.

²⁶ Wyrok SN z 3 kwietnia 1967 r., sygn. akt II CR 373/66, OSNC 1967, Nr 10, poz. 186.

²⁷ M. Łochowski, [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II: Art. 506– 1217, Warszawa 2019, s. 828 i nast.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Szerzej: J. Jagiela, R. Kulski, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–10951*, Warszawa 2020, s. 694.

³⁰ Odmienne: E. Wengerek, *Postępowania zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 1994, s. 239.

Wierzyciel może domagać się umorzenia postępowania egzekucyjnego na każdym etapie – od jego wszczęcia do zakończenia. Wniosek wierzyciela nie będzie skuteczny w razie wyegzekwowania przez komornika roszczenia w całości, ukończenia postępowania egzekucyjnego i ustalenia kosztów (art. 816 k.p.c.). W przypadku wyegzekwowania części świadczenia wniosek złożony przez wierzyciela winien dotyczyć postępowania w części, w jakiej świadczenie jeszcze nie zostało wyegzekwowane. Biorąc pod uwagę powyższe, wniosek wierzyciela po uprawomocnieniu się postanowienia o przysądzeniu własności (art. 998 k.p.c.) w toku egzekucji z nieruchomości nie może zostać uwzględniony³¹.

Oplata obciążająca wierzyciela

W treści art. 29 ust. 1 u.k.k. wskazano, że w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. wierzyciela obciąża opłata stosunkowa w wysokości 5% świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. W uzasadnieniu do projektu u.k.k. podkreślono, że zmiana ta jest podyktowana podobieństwem do zasad ponoszenia kosztów procesu w razie cofnięcia pozwu³². Zdaniem Marcina Uliasz argumentacja ta nie wydaje się trafna, gdyż w zakresie kosztów procesu podstawową rolę odgrywa zasada wyrażona w art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którą strona przegrywająca ma obowiązek zwrócić koszty stronie wygrywającej (zasada odpowiedzialności za wynik procesu)³³. Wskazane rozwiązanie nie było wcześniej znane ustawie i bez wątpienia jest istotnym wyłomem od obowiązującej do dnia 31 grudnia 2018 r. zasady odpowiedzialności dłużnika za koszty celowej egzekucji. Ustawodawca przeniósł w określonych przypadkach ciężar związany z ponoszeniem opłat egzekucyjnych z dłużnika na wierzyciela.

Analiza treści przepisu art. 29 u.k.k. pozwala na wskazanie sytuacji, w których opłata egzekucyjna obciążać będzie wierzyciela:

- umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela złożony przed doręczeniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, w którym wierzyciel nie wskazał, że przyczyną umorzenia jest spełnienie świadczenia przez dłużnika albo zawarcie porozumienia dotyczącego sposobu lub terminu spełnienia świadczenia³⁴ (art. 29 ust. 2 w zw. z art. 29 ust. 1 u.k.k.),

³¹Por. postanowienie SN z 22 października 2004 r., sygn. akt II CK 96/04, OSNC 2005, Nr 10, poz. 178; uchwała SN z 25 listopada 2010 r., sygn. akt III CZP 89/10, OSNC 2011, Nr 6, poz. 67.

³²Uzasadnienie dostępne na stronie internetowej: <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1581> (dostęp: 12.11.2022).

³³M. Uliasz, *Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych*, [w:] M. Świeczkowska-Wójcikowska, J. Świeczkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks etyki zawodowej komornika sądowego. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 1150–1151.

³⁴Spełnienie świadczenia przez dłużnika lub zawarcie porozumienia w tym zakresie winno nastąpić po skierowaniu przez wierzyciela wniosku egzekucyjnego, w innym przypadku mielibyśmy do czynienia z oczywiście niecelowym wszczęciem egzekucji i obciążeniem wierzyciela opłatą zgodnie z art. 30 u.k.k.

- umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela złożony po doręczeniu dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, w którym wierzyciel nie wskazał, że przyczyną umorzenia jest spełnienie świadczenia przez dłużnika albo zawarcie porozumienia dotyczącego sposobu lub terminu spełnienia świadczenia (art. 29 ust. 1 u.k.k.),
- umorzenie postępowania egzekucyjnego z urzędu w oparciu o art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. z powodu bezczynności wierzyciela (art. 29 ust. 1 u.k.k.).

W pierwszym ze wskazanych przypadków wierzyciela obciąża opłata stała w wysokości 100 zł. Przedmiotowe rozwiązanie jest jasne i zasadniczo nie budzi wątpliwości. Zadaniem komornika w tej sytuacji jest ustalenie, czy wierzyciel złożył wniosek przed doręceniem dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji.

W pozostałych przypadkach wierzyciela obciąża opłata stosunkowa w wysokości 5% świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. Za pojęcie „świadczenie pozostałe do wyegzekwowania” uznaje się kwotę pozostającą do egzekucji na dzień złożenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie³⁵. W przypadku spłaty roszczenia przez dłużnika bezpośrednio do rąk wierzyciela świadczeniem pozostałym do wyegzekwowania będzie wysokość świadczenia spełnionego wierzycielowi³⁶. Komornik przy ustaleniu wysokości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania winien posiłkować się art. 23 ust. 2 u.k.k., zgodnie z którym „do wartości świadczenia wlicza się należność główną wraz z odsetkami, kosztami i innymi należnościami ubocznymi, z wyjątkiem kosztów zastępstwa prawnego i kosztów komorniczych należnych w postępowaniu egzekucyjnym, w którym jest obliczana opłata”. W przypadku gdy komornik wyegzekwuje część świadczenia, za świadczenie pozostałe do wyegzekwowania należy traktować świadczenie ustalone zgodnie z art. 23 ust. 2 u.k.k., pomniejszone o wysokość wyegzekwowanego świadczenia³⁷. Ustawodawca ustalił wysokość opłaty minimalnej oraz maksymalnej w odrębnych artykułach. W myśl art. 25 ust. 1 zd. 1 u.k.k. opłaty stosunkowe w sprawie nie mogą być niższe niż 150 zł i wyższe niż 50 000 zł. Natomiast art. 28 ust. 4 u.k.k. wskazuje, że w przypadku, o którym mowa w art. 29 ust. 1 u.k.k., opłata minimalna wynosi 200 zł.

Konkludując, w przypadku umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. opłata minimalna należna komornikowi będzie wynosiła 200 zł, natomiast maksymalna 50 000 zł i będzie obciążać wierzyciela w sytuacjach opisanych powyżej³⁸. Nie zawsze zrozumiałe i racjonalne wydaje się obciążenie

³⁵ M. Simbierowicz, T. Skoczylas, [w:] M. Simbierowicz, M. Świtkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 652.

³⁶ Uchwała SN z 29 października 2009 r., sygn. akt III CZP 82/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 67.

³⁷ Tak też: I. Kunicki, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 168.

³⁸ Zgodnie z art. 45 ust. 2 u.k.k. opłaty nie mogą obciążać ani być egzekwowane od Skarbu Państwa w postępowaniach egzekucyjnych, gdzie wierzycielem jest Skarb Państwa – wówczas komornik nie obciąża wierzyciela opłatą.

wierzyciela opłatą na tej podstawie, albowiem umorzenie egzekucji niekoniecznie jest związane z opieszałością wierzyciela, lecz może być konsekwencją np. braku inicjowania egzekucji w stosunku do spadkobierców dłużnika³⁹.

Oplata obciążająca dłużnika

Jak wcześniej wskazano, przepisy u.k.k. wskazują zasadę, w myśl której w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. opłata należna komornikowi obciąża wierzyciela. Ustawa wprowadza jednak wyjątki, kiedy opłata ta obciążać będzie dłużnika. Tak jest przy złożeniu przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania, w którym „wierzyciel wykaże, że przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego wiąże się ze spełnieniem świadczenia przez dłużnika w terminie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji albo z zawarciem w tym terminie porozumienia między wierzycielem a dłużnikiem dotyczącego sposobu lub terminu spełnienia świadczenia”. Tak samo w sytuacji „jeżeli spełnienie świadczenia lub zawarcie porozumienia z wierzycielem nastąpiło po upływie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji” – tylko w tym przypadku dłużnika obciąży opłata w wysokości 10% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. W doktrynie podkreśla się, że celowo ustawodawca posługuje się zwrotem „wykaże”, a nie „uprawdopodobni” oraz że to wierzyciela obciąża obowiązek wykazania komornikowi spełnienia w całości lub w części świadczenia przez dłużnika albo przedłożenia dowodu zawarcia porozumienia co do spełnienia świadczenia. Zawarcie porozumienia między dłużnikiem a wierzycielem to przede wszystkim ugoda między stronami po wszczęciu postępowania egzekucyjnego, w której został odroczony termin płatności długu albo rozłożono ten dług na raty. Należy przyjąć, że odnosi się to także do innych czynności wymagających zgodnych oświadczeń obu stron, skutkujących wykonaniem zobowiązania albo taką jego zmianą, która uzasadniałaby umorzenie postępowania egzekucyjnego np. odnowienie (art. 506 k.c.), świadczenie w miejsce wykonania (art. 453 k.c.)⁴⁰. *De lege ferenda* należy wskazać, że złożenie przez wierzyciela odpowiedniego oświadczenia w tym zakresie winno być w zupełności wystarczające. W przypadku kwestionowania przez dłużnika zasadności obciążenia go opłatą, kwestie te mogłyby być przedmiotem postępowania skargowego⁴¹. Dyspozycja przepisu art. 29 ust. 1 u.k.k. stanowi podobne rozwiązanie do tych wskazanych w art. 27 ust. 2 u.k.k., gdzie również ustawodawca wprowadził premiowanie dłużnika w przypadku spełnienia świadczenia w terminie

³⁹Taka sytuacja może mieć miejsce w przypadku zawieszenia postępowania egzekucyjnego z uwagi na zgon dłużnika, który nastąpił po wszczęciu postępowania (art. 819 § 1 k.p.c.), i niewystąpienie przez wierzyciela o stwierdzenie nabycia spadku (art. 1025 § 1 k.c.) albo niewystąpienie przez wierzyciela o ustanowienie kuratora w trybie art. 819 § 2 k.p.c.

⁴⁰M. Uliasz, op. cit., art. 29.

⁴¹Tak też: M. Izel, *Oplaty egzekucyjne w przypadku umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. po dniu 1 stycznia 2019 r.*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2021, nr 11, s. 40.

miesiąca od daty doręczenia zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Jednocześnie takie rozwiązanie spełnia rolę motywacyjną, gdyż pośrednio zachęca wierzyciela do negocjacji z dłużnikiem mających na celu zawarcie porozumienia co do sposobu i terminu spełnienia świadczenia⁴².

O wysokości opłaty pobieranej od dłużnika w oparciu o art. 29 ust. 1 zd. 2 i 3 u.k.k. decyduje, czy spełnienie świadczenia albo zawarcie porozumienia nastąpiło w ciągu miesiąca od doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, czy też po upływie tego terminu⁴³. Na zastosowanie stawki 5% albo 10% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania wpływ ma to, kiedy doszło do zdarzenia, tj. spełnienia świadczenia albo zawarcie porozumienia. Bez znaczenia pozostaje data złożenia przez wierzyciela wniosku o umorzenie postępowania czy też data wydania przez komornika postanowienia w tym zakresie. Określenie świadczenia pozostałego do wyegzekwowania następuje według reguł, o których wspomniano w części niniejszego artykułu dotyczącej obciążenia opłatą wierzyciela. Ustalenie opłaty minimalnej oraz maksymalnej także będzie odbywało się na zasadach wskazanych wcześniej.

Podsumowanie

Wejście w życie u.k.k. doprowadziło do wielu zmian w zakresie finansowania egzekucji sądowej w Polsce. Wolą ustawodawcy stało się obciążanie wierzyciela opłatą w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na jego wniosek albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. Wyjątkiem są sprawy o egzekucję świadczeń powtarzających się oraz sytuacje enumeratywnie wskazane w ustawie, gdzie opłata ta obciążać będzie dłużnika. Istotnymi zagadnieniami dotyczącymi tej opłaty są jej minimalna wartość, jak również maksymalna. Warto jednak zastanowić się, czy wysokość opłaty minimalnej nie wymaga znowelizowania. Wprowadzona przez ustawodawcę wartość opłaty minimalnej ma stały poziom i nie jest w żaden sposób waloryzowana, co przy obecnie rosnącej inflacji i wzroście kosztów prowadzenia kancelarii jest kontrowersyjne. Podkreślić w tym miejscu należy, że opłaty egzekucyjne nie tylko stanowią obecnie nieopodatkowaną należność budżetową o charakterze publicznoprawnym⁴⁴, ale posiadają również charakter prewencyjny.

⁴²Zdaniem M. Uliasz funkcja motywacyjna w tym zakresie traci jednak na znaczeniu: „Do zawarcia porozumienia są potrzebne zgodne oświadczenia woli obu stron. W sytuacji w której dłużnik jeszcze przed wszczęciem postępowania podjął rokowania z wierzycielem w celu rozłożenia długu na raty albo odroczenia terminu płatności, ale wierzyciel mimo to wszczął postępowanie i dopiero po upływie powyższego miesięcznego terminu wyraził wolę zawarcia takiego porozumienia, dłużnik ponosi wyższą opłatę. Obciążanie dłużnika wyższą opłatą w takiej sytuacji jest nie do pogodzenia z zasadami słuszności. Przepis ten może zatem umożliwiać szykanowanie nawet takich dłużników, którzy wyrażają gotowość współpracy z wierzycielem w celu wywiązania się z długu” – M. Uliasz, op. cit., art. 29.

⁴³Uwagi dotyczące obliczania wskazanego terminu: ibidem, art. 27.

⁴⁴Art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2224).

BIBLIOGRAFIA**Literatura**

- Adamczuk A., [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. II: Art. 478–1217, 2022, Lex.
- Ciepla H., [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. IV: *Artykuły 730–1088*, wyd. drugie, Warszawa 2014.
- Ciepla H., [w:] T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. IV: *Artykuły 730–1088*, Warszawa 2021.
- Ereciński T., Pietrzkowski H., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. V: *Postępowanie egzekucyjne*, wyd. piąte, Warszawa 2016.
- Iżel M., *Opłaty egzekucyjne w przypadku umorzenia postępowania na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. po dniu 1 stycznia 2019 r.*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2021, nr 11.
- Jagiela J., *Nowe przepisy o zawieszeniu i umorzeniu postępowania egzekucyjnego*, [w:] A. Marciniak (red.), *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, Sopot 2018.
- Jagiela J., Kulski R., [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–10951*, Warszawa 2020.
- Klonowski M., [w:] R. Reiwer (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2019.
- Kunicki I., *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Lochowski M., [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II: *Art. 506–1217*, Warszawa 2019.
- Marczewicz O., [w:] T. Zembrzusiński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. I i II, Warszawa 2020.
- Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, wyd. drugie, Warszawa 2013.
- Simbierowicz M., Skoczylas T., [w:] M. Simbierowicz, M. Świtkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Uliasz M., *Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych*, [w:] M. Świeczkowska-Wójcikowska, J. Świeczkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks etyki zawodowej komornika sądowego. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Wengerek E., *Postępowania zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 1994.
- Wengerek E., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1998.
- Wengerek E., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II i III k.p.c.*, Warszawa 2009.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r., poz. 1360).
Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r., poz. 1805).
Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2018 r., poz. 1309).
Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2022 r., poz. 615).
Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311).
Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2021 r., poz. 210).
Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2224).

Orzecznictwo

- Postanowienie SN z 22 października 2004 r., sygn. akt II CK 96/04, OSNC 2005, Nr 10, poz. 178.
Uchwała SN z 16 maja 1996 r., sygn. akt III CZP 44/96, OSNC 1996, Nr 9, poz. 117.
Uchwała SN z 25 listopada 2010 r., sygn. akt III CZP 89/10, OSNC 2011, Nr 6, poz. 67.
Uchwała SN z 29 października 2009 r., sygn. akt III CZP 82/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 67.
Uchwała SN z 30 kwietnia 1998 r., sygn. akt III CZP 10/98, OSNC 1998, Nr 10, poz. 153.
Wyrok SN z 10 kwietnia 2008 r., sygn. akt IV CSK 16/08, Lex nr 393847.
Wyrok SN z 3 kwietnia 1967 r., sygn. akt II CR 373/66, OSNC 1967, Nr 10, poz. 186.
Wyrok SN z 8 kwietnia 2009 r., sygn. akt V CSK 385/08, Lex nr 497670.
Wyrok TK z dnia 1 grudnia 2020 r., sygn. akt P 6/19, OTK 2020, Nr 63/A.

Źródła internetowe

<https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1581>.

Enforcement fee in the event of discontinuance of proceedings at creditor's request or on the basis of article 824 § 1 section 4 of the Code of Civil Procedure

Summary

Enforcement procedure is an important element of every legal system and effective enforcement is the basis of the functioning of every state of law. On January 1, 2019 fundamental sources of enforcement proceedings were introduced into the Polish legal

order – Act of February 28, 2018 on bailiff costs. Entry into force of the Regulations led to many changes in the financing of court enforcement in Poland. By the will of the legislator, charging the creditor with the fee has become the rule in case of discontinuation of enforcement proceedings, except for the exceptions indicated in the Act. This article attempts to discuss the rules of debiting of the creditor or debtor with a fee in the event of discontinuance of the proceedings at the request of the creditor or on the basis of the article 824 § 1 section 4 of the Code of Civil Procedure.

Keywords: enforcement, foreclosure law, bailiff, enforcement procedure costs, fee, debtor, creditor